

Posudek diplomové práce

Ústav pro klasickou archeologii
Filosofická fakulta University Karlovy v Praze

Autor/-ka práce: Bc. Stanislav Horáček
Název práce: Entanglement a Nestorův pohár
Autor posudku: doc. PhDr. Peter Pavúk, Ph.D.

školitel

70 strán textu, 9 strán bibliografie, 7 obrázkov v texte

Vytýčenie cieľu práce a jeho dosiahnutie

Téma práce sa na pomery diplomových prác vyvíjalo pomerne dlho a taktiež som ho ako školiteľ konzultoval s viacerými kolegyňami a kolegami. Výsledná téma a štruktúra práce je z veľkej miery vlastným príspevkom diplomanta a moja úloha bola už len v sprevádzaní z pozďaleč a v korigovaní mimoriadnych úletov. Zadanie práce bolo naschvál pomerne obecné, lebo sme ešte nevedeli, ako sa to vyvinie. Jasné boli len dve veci: že sa bude vychádzať z konceptu *entanglementu*, tak ako ho zadefinoval Ian Hodder, a to, že po obecnejšej teoretickej časti bude nasledovať jej aplikácia na tzv. Nestorov pohár, predmet zaujímavý z viacerých dôvodov: tak po stránke materiálnej, ako aj kontextuálnej a ideovej. Zlomový bol pre diplomanta moment „objavenia“ relačnej a symetrickej archeológie, vhodne doplnený štúdiom Bruna Latoura a jeho *Actor-Network Theory*. Napriek tomu, že som si výslednou formou nebol úplne istý, s odovzdanou prácou a dosiahnutými výsledkami som veľmi spokojný.

Štruktúra práce a zvolené metódy

Štruktúra práce sa taktiež vyvíjala takpovediac „za pochodu,“ a z veľkej časti zodpovedá tomu, ako diplomant postupne prenikal do komplexnosti témy. Používajúc jeho vlastnú formuláciu: ako postupne objavoval ľadovec pod špičkou vyčnievajúcou v mori a taktiež, že nejde len o jeden ľadovec, ale o viacero ľadovcov, ktoré do seba rôzne narážajú – od archeologickej teórie, cez filozofiu, sociológiu až po etnológiu. Pomerne rýchlo bolo jasné, že Ian Hodder bude centrálnou postavou predloženej diplomovej práce, a to nielen prostredníctvom svojich konceptov, ale aj on sám, skoro ako artefakt – pretože sa ukázalo, že teórie a koncepty nevznikajú vo vzduchoprázdne a pre ich lepšie pochopenie, je treba ich zasadiť do ich intelektuálneho kontextu a pochopiť ich vývoj.

Druhá kapitola (v skutočnosti prvá, len Úvod bol trochu nešťastne označený číslovkou 1) preto popisuje teoretický (a sprostredkované aj osobnostný) vývoj Hoddera, s tým že v tretej kapitole systematicky (pokiaľ to ide) popisuje Hodderov koncept *entanglementu* a jeho pozíciu medzi a voči iným konceptom ako *affordance*, *fittingness* či *contingenci*. Následne je v štvrtej kapitole prezentovaná kritika Hodderovho prístupu, tak ako bola reflektovaná v najnovšom bádani, hlavne z pera R. Bernbecka a jeho kolegov. Zhrnutá je tu ale aj Hodderova reakcia, doplnená a o vlastný

komentár diplomanta. Piata kapitole zasadzuje entanglement do širších súvislostí a prezentuje prehľad archeologických teórií prístupným jazykom, ktorý nemá obdobu v literatúre písanej po česky. Nečakanou predčasnou čerešničkou na torte je zaradenie šiestej kapitoly venovanej Brunovi Latourovovi a jeho bádaniu, ktoré síce už v češtine reflektované bolo (Mareš 2010), ale nie dostatočne archeologicky. Vyvrcholením je siedma kapitola venovaná prípadovej štúdii postavenej na tzv. Nestorovom poháre z Pithekoussai. Jeho potenciál pre mnohoraké uchopenie myslím nebol spočiatku jasný ani diplomantovi samému, ten ale správne rozpoznal jeho „charizmatickosť“.

Práca s literatúrou

Práca pozostáva z viacerých ideových častí, kde pri tých viac (alebo čisto) teoretických hrozilo zabrdnutie do priveľa publikácií, a následné stratenie sa v nich. Keďže ide miestami o prehľadovú prácu, snažiacu sa o syntetizovanie podstatných bodov v češtine, autor sa možno miestami príčasto sústreďí na pôvodné prehľadové práce v angličtine. Idenie viac do detailu by bolo ale nad rámec možností diplomovej práce. Všetko je doplnené na prevažne české filozofické state. Samostatný okruh prác je potom viac materiálneho charakteru, kde by možno tiež bolo bývalo treba viac literatúry – opäť ale, bolo treba nájsť zlatú strednú cestu. Časť, kde mi ale predsa len nestačí citovať A. Bartoňka sa týka najstarších nápisov v gréčtine. V prípade publikácie tejto kapitoly bude treba určite skonzultovať odborníkov na túto problematiku. Naopak je škoda, že diplomant nezohľadnil to málo, čo k danej téme bolo česky, konkrétne práce E. Neustupného a K. Paukerovej, čo ale trochu padá aj na moju hlavu ako školiteľa.

Formálna stránka práce

Práca je písaná mimoriadne kultivovaným štýlom, miestami možno až moc poeticky a zvukomalebne. Z formálneho hľadiska je práca vzorne upravená, citačné normy sú dodržané, gramatickú stránku neviem ako nerodilý mluvič posúdiť.

Občas sú zradné preklady termínov do češtiny, s tým, že mnohé sú orieškom aj po anglicky. Napr. *objektivita* na str. 11 je vyslovene mäťúca. Tam by bola lepšia asi nemčina so svojou popisnosťou a možnosťou tvoriť nové slová (*Objektbezogen*). Slovičko *embedded* tiež nie je jednoducho preložiteľné ako *zapuštění*. Alebo na str. 12. *Moc k a Moc nad* nedávajú po česky moc zmysel.

Str. 13: „*Entanglement* lze tedy definovat spíše jako **dialekt** mezi *Dependence* a *Dependency* mezi lidmi a věcmi.“ Tam niečo neseď, asi skôr dialog? Alebo dialektika?

Dosiahnuté výsledky

Práca veľmi zručne zhŕňa informácie okolo vybraných tém teoretickej archeológie. Držiac sa pomerne blízko pôvodných textov od Iana Hoddera, sa možno chvíľami zdá byť práca v niečom triviálna a vysvetľujúca veci, ktoré sa nám na prvý pohľad možno zdajú zjavné a nepotrebujú vysvetlenie (napr. úvod do kapitoly 3). To je dané Hodderovým spôsobom vysvetľovania komplexných javov, cez na prvý pohľad jednoduché príklady. Je ale obdivuhodné ako je diplomant schopný chytať Hodderove pomyslené loptičky, čo nie je pri všetkej pocitovej trivialite vyjadrení jednoduché.

Koncept, ktorý vždy vo mne dobre rezonuje je biografia vecí (*biography of objects*), tá totiž zaujímavým spôsobom prepája rôzne entanglementy, meniac sa ale v čase. Zaujímavý rozmer úvah, spomenutý na viacerých miestach je aj *úloha moci* a jej rôznych podobách.

Záverom sa diplomant pokúsil aplikovať diskutované teoretické prístupy na spomenutý Nestorov pohár a jeho kontext. Možno neprišiel na niečo šokujúco nové ohľadom tohto konkrétneho nálezu, za pomoci konceptov entanglementu ale veľmi pekne a názorne predviedol, ako je možné usporiadať rôzne, na prvý pohľad nesúvisiace informácie do jedného koherentného celku. Výsledný „aha-efekt“ je asi myslím tým správnym zadostúčením.

Práca splňuje nároky kladené na diplomovú prácu, odporúčam ju k obhajobe a hodnotím známku výborne.

V Prahe 20.8.2019

Peter Pavúk